Србобранъ излази четвртком и недельомъ.

Предплату примаю све ц. и кр. поште, познати скупительи и уредничство (Лебарска улица, у кући брой 882.).

Рукописи не враћаю се натраг.

СРБОБРАН.

Предплатне цене у ауетр. вр. м.
на три месеца . . . . 2 ф
на по године . . . . 5 ф. но.
на годину . . . . . 10 ф. 50.
За огласе плаћа се за оно мест. кое еданъ редъ изъ петита заузима за сваки путъ по 7 новчића, и сваки путъ по 36 новч. штемпларине.

Год. II. У Новомъ Саду, у четвртак 8. фебруара 1862. **Брой 11.**

НОВИ САДЪ, 7. фебр.

Нема важнегъ питаня за народ србски, до питаня о његовой *войводовини* и *његовомъ историскомъ праву*. И нама е, као члану истога народа, то питанѣ између свию европскихъ питаня найважние, по томе што ми сви само за войводовину и света наша права живимо, права, коя су намъ прадеди наши крвлю своіомъ стекли. И зато ћемо питанѣ о нашемъ народном праву одяко чешће разчленявати, почемъ се оно у найновие доба на найвишемъ месту наново и то одсудно почело претресати и рѣшавати.

Пре свега морамо искрено исповедити, да то *споро* решаванѣ србскогъ питаня неприятно на народъ пакъ и на насъ, дѣйствуе, и да су многи иначе родолюбиви Србльи већъ малодушни постали. Али еданъ погледъ на цело привремено устройство државно, кое се тако споро и сувише споро своіой дефинитивной реформи приближуе, уверићe свакога, да ние само србско питанѣ, него и многа друга іошъ важния и то битна државна питаня, коя нерешена стое. Ми се поуздано надамо, да та питаня не смеду дуго нерешена остати.

У овомъ погледу ево како се еданъ изъ войничкогъ реда знатанъ политикъ изражава: „Монархия, вели онъ, треба рекрута и пореза, као гладанъ хлѣба и воде; — рекрутация ће по свима угарскимъ провинцияма до конца априла свршити се, тако исто и савъ полгодишни порезъ до тогъ времена покупити; *онда* ћемо слободние дишући са врстнимъ Унгарима *наново* у *преговоре ступиши*.“

На овоме смела би се праведна надежда оснивати, да ће се на пролеће у маю месецу унгарски саборъ сазвати. Пре угарскогъ сабора имао би се нашъ народни саборъ сазвати ради политичногъ устроеня войводовине, кое би се диети на потврђенѣ имало поднети.

Стадиумъ, у комъ се Войводовина србска садъ налази, явили смо у предпоследнѣм брою. Садъ би само то имали додати, да се државно министерство и придворна угарска канцелария никако не могу да споразуму, *коимъ иушемъ* да се *Войводовина србска оживошвори*. Државно министарство хоће да е Његово Величество своіомъ влашћу оживотвори; дворска пакъ канцелария мисли, да се то путемъ будућегъ угарскогъ сабора има свршити и кралю ради високогъ потврђеня поднети.

Саборъ благовештенски заключио е истина, да се наша права народна имаю путемъ угарске диете оживотворити, али у случаю томъ, ако ихъ и друга, као и прва диета не би хтела припознати и одобрити, и политику доякошню према србскомъ народу водити: онда држимо, да намъ се ни съ кое стране не ће моћи замерити, ако ми и изъ саме цареве руке примимо войводовину, кою намъ браћа Мађари не хтедоше одобрити. О том предмету имаће будући нашъ саборъ рѣшити. Желити би било, да мађарска журналистика име войводовине србске кодъ свога народа омили; еръ то е едино средство, да се она на будућой диети припозна и тимъ начиномъ до братинскогъ споразумлѣня дође.

ДОПИСИ.

Сцъ. — Изъ *Србобрана*, 28. януара. Кадъ већъ у многихъ нашихъ места скупляю се дилетантска друштва, и позориштна представляня чине, заръ би то могло овде другоячие бити, и зар неће іошъ многихъ бити, где права и чиста свестъ владала буде.

Знате, да се е овде г. Кнежевићъ са његовимъ друштвомъ не мало шестъ неделя бавио. За цело време беше они овде у свакой струци врло добро примлѣни, тако да се може узети, да Србобранъ спада у редъ онихъ места, где се е г. Кнежевићу у свему найболѣ водило.

Ово ямачно Србобранцима на честъ и славу служи.

Овде не само што отмѣни походише, но си у великомъ брою свагда тежака видити могао, кои доласкомъ тврдише, да имъ е снажна свестъ, па ће брзо іошъ снажния и живля бити.

После одласка г. Кнежевића на два дана, добисмо друштво дилетантско састоеће изъ правихъ шестъ тежака. Ово друштво подъ управомъ Дамяна Каћанска представляше први путъ у великой гостионици у дворани 25. януара, као што они поделише и означише:

I. „Саборъ Србскогъ царъ Лазара.“

II. „Бранковића Вука ловъ, и мейдан съ Милошемъ.“

III. „Косовска битка.“

IV. „Кралѣвићъ Марко укину свадбарину.“

Исти данъ беше на гостионици истурена народна застава, као и написати листићи разаслати, у коима беше явлѣно представленѣ —

Што се хальина а и самог представляня тиче, у колико можно беше одговорено е, еръ кадъ узмемо да они представляше изъ народнихъ песама, кое свакоме у крви беше урођено, пакъ зато и нетражише суфлера, но поедине улоге врло вешто представише, нарочито Дамянъ Каћански стара Югъ Богдана добро е представляо.

Дало се е приметити, да исти дилетанти, наши чрезъ руковођенѣ за кратко време, могли би вешто и добро позориштна представляня чинити.

Србобранъ е дичанъ, да таковихъ тића имаде, у коих се ватрена тежня за напредком негаси, и кои брзо потребе свећаю; еръ првимъ представлѣнѣмъ после свию измирени трошкова, остае чиста добитка 30 ф. а. вр. коя ће се свота на србско народно позориште послати. —

„Живили Србобранци! многе майке вами равне одраньивале“ а сви се други, на васъ угледали!

** *Шидъ* 28. януара о. г. Одкако е мѣста овогъ мѣста, чисто овсяногъ Србства, — мѣста, где се дично име Србинъ, езикъ и народность наша одъ памтивѣка чува и храни, іошъ никадъ овакову радость дечекало ніе, као што е данасъ изъ међу 9—10 сати изъ ютра.

Пресветли нашъ г. Велики жупанъ С. Кушевићь благоизволио насъ е посѣтомъ своіомъ обрадовати. Предъ црквомъ, на главной улици, где се множина народа старо и младо, скупило, да свога милогъ долазећегъ госта радостно дочека, одсѣо е, спровођенъ мѣстнимъ свештенствомъ и г. срезкимъ судцемъ Ердевичкимъ Б. Ј. и допраћен е у цркву, где га е овомѣстни г. прота Димитрие Марковићь поздравио таковомъ бесѣдомъ, коя е млогогъ слушаоца у толико тронула, да имъ се и сузе радости на очима показ ле. Народа е врло млого било, да се едва у цркву смѣстити могао, кои е на свршетку поздрава и подъ пуцнявомъ прангия у найвећой радости са ускликомъ непрекидно викао: „живио.“

После тога, одъ свию изъ цркве праћенъ, дошао е у школско здание, где му е еданъ одъ ученика у име свию кратко, али красно слово изговорио, на кое е г. жупанъ примѣтити изволио, да е његова найвећа тежня и желя наше народне школе у найболѣ станѣ довести, и не само да ће се о томъ свойски старати, но да ће и при самимъ школскимъ испитима, где годъ буде могао, а нарочито овде, лично присутствовати, да се о успѣху младежи школске довольно осведочити може. За тимъ походио е общински домъ; — пократкомъ овде бавленю сѣо е на колесницу и под найвећомъ пуцнявомъ прангия, и чистосрдечнимъ усклицима „живио!“ одпраћен бы.

Тай исти данъ увече, било е у школскомъ зданию сяйно веселѣ у користь школе. Изъ свию околни мѣста гости су подолазили, где се до саме зоре веселило, пѣвало и играло. Чиста прихода дошло е у школски фондъ преко 80 ф. ауст. вр. Живили! сви старательи общтегъ напредка и народне просвѣте. Камо среће, да се и по други маньи мѣсти, већъ еданпутъ та свесть у народу пробуди, да оно што е наше, већъ еданпутъ не буде лоше.

Ђ. Г. Изъ *Србскогъ Бечея* на Сретение. Данасъ имадосмо красно позорие. — Девойче неко по имену Катица Калмаринъ, права мађарица, родомъ изъ Петрова Села, прешла е изъ римокатолическе вероисповести у нашу свету православну веру. Дужности кое обредъ свети прописиваше, све е то она на захтеванѣ духовногъ пастира нашегъ, стариегъ капелана, ч. Г. А. Іосића, іоштъ до божествене литурђие, съ особотомъ некомъ вольомъ, правимъ осећанѣмъ, испунявала. Питаня свештеника бише ясна, а изъ одговора дрскогъ девойчета, могло се увидити собствено побуђенѣ — башъ права желя за прелазакъ у дично православлѣ наше. На свршетку службе божѣ, ступи нова Србкиня пред свети жртвеникъ, где по староме и православноме закону нашемъ прими крвь и тело Христово.

Неће сгорегъ бити и то споменути, да су овакови догађаи у нашемъ месту прилично учешћали. Самъ вишепоменути г. капелан већъ по трећи путъ, одъ како е овде кодъ насъ, ово свето дело одправля, а одъ злосретногъ покрета, ово е већ шесто позорие. —

Уедно вамъ могу и то явити, да е местно общтество наше, у едной одъ последньи седница свои заключило женску класу едну Србима, а едну Мађарима, отворити. Заниманѣ у новозаведенимъ школама, биће као што се поговара, неки и то први часи на науку опредѣлени, а остало време на радню — вештбанѣ у женскимъ пословима. Све дужности одправляће учителька.

Да се женска дечица одъ мужке оцепе, противъ тога нико ништа нема, еръ то е мнѣнѣ сасвимъ на свомъ месту, но неће шкодити ако речемо, да би се ми, безъ овога завода, іоштъ за кое време претрпити могли, а за садъ би удесние било, да се трећа класа отвори, коіой би главанъ задатакъ био, децу за више науке и школе приуготовити и у свему дотле наученоме іоштъ болѣ усавршенствовати. У овоме, као што е то свима нама добро познато, велику оскудицу трпимо; еръ стария класа наша у коіой су и часловци и псалтирци заедно, и у коіой преко 90 ученика има, ние у станю све ово подмирити, а одъ нѣ се захтева; што у месту нашемъ већегъ завода нема. Тешко е и съ двое трое деце на край изићи, а камо ли где е оволика множина. За будућу годину іоштъ е больи изгледъ и у поменутой класи нађиће се више и одъ 120 ученика. У оволикой множини воспитатель и учитель бити, заиста мора теретно и горко пасти, и поредъ найболѣгъ обхођеня, нека се мана осетити мора, съ тимъ више, што су две класе уедно, а да су деца башка, ма да ихъ е и повише, опетъ лакше, одрешение иде; докъ се съ еднима забавля, недангубе остала; свию се тиче, сви и уче. Рећиће ко, кадъ се женска деца оделе,

остаю мушка у манѣмъ брою. Ово се неможе уважити; еръ женска деца засадъ іошт нашой школи врло слабо досаѣую. А кадъ су женска деца до яко заедно била, не би много шкоде нанело, па башъ да су іоштъ крозъ кое време заедно остала, а на место тихъ женских новозаведених школа, да смо треће разреде отворили, съ временомъ кадъ намъ станѣ наше допусти, могли би и женске разреде отворити; овако да е установлѣно држимо да би за насъ болѣ било. Но ако славно обштество одъ свогъ заключка одступило неби, то намъ онда ништа друго неостае, него желити, да оно, што е завештано, што пре и у животъ ступи. А поступак овай местногъ обштества нашегъ, доста намъ ямчи, да нећемо дуго чекати па ћемо скоримъ и остале желѣ наше на обште добро слутеће, испунѣне видити. —

М. П. Митровица, 31. януара. Юче е овде еданъ жалостанъ спроводъ био, кои е на свакой разумной души и осећаюћемъ срцу якъ утисак оставити морао. Млада супруга овдашнѣгъ ђакона г. Павла Янковића, мртва е юче у пратньи петъ свештеника и многобройногъ народа особито женскогъ крозъ варошъ нашу тамо изнешена, одкуда се никад више вратити неће.

Губитакъ, као што е овай, може се кодъ люди другога сталежа како тако поправити и накнадити, ако се само хоће, али човекъ, кои е чинъ свештенства примио, остае с ранимъ губиткомъ оваковимъ, дрво одсечено довека.

Судба нашегъ младогъ ђакона већегъ е сажаленя достойна, него што се смрть упокоене супруге нѣгове оплакуе. Кадъ се узме у строги рачунъ положай и одношай нѣговъ къ свету и Богу, заръ се може непомислити, да е то прежестокъ и прекоприроданъ закон, кои му забранюе, да може у други бракъ ступити?

Одсечено дрво не листа, не цвета, и не роди више. Сва е користь одъ нѣга, ако пре, нег што е почело трунути, у веште руке дође, те се тако одъ нѣга каква градљика истеше. Исусъ Христос препоручуе, да се и неродна воћка неподсеца, него да се окопава и ђубретомъ обасипа, и неда ни едногъ стручка куколя одкинути, да се неби штета родной пшеници начела, а люди по своемъ суду и огромчану плодомъ воћку подсецаю и обараю.

Е ли то воля и намера Божия, да люди сами себе тамане? Е ли Богъ лепе страсти и нагоне у човека зато поставио, да га ови муче, кинѣ, разтрзаю и пре времена сатру? Е ли Богъ човека на славу или срамоту створио? Кои човекъ може савршено страсти свое побѣдити и обуздати? Никои други, до само онай, на кога особита милость озго сиђе; а таковихъ е мало. Погледаймо на све старе и младе удове наше свештенике, погледаймо и на све друге люде, коима ние слободно женити се, па шта ћемо видити? Види ћемо да нису без жена, и да безъ ньи бити немогу. А ко имъ брани жене имати? Ни еданъ човекъ незабранюе и не замера имъ то данасъ, кои годъ по себи суди и савесть свою слуша. А да ко забранюе то? Забранюю канони црквени. Алъ канони ти, како видимо, немаю данасъ силе свое.

Дакле ако е слободно удовимъ свештеницима преко канона жене подъ именомъ домостроительица у кући држати и съ иьима живити, зашто неби се и законо вѣнчати могли? Оће ли Богъ, оће ли синъ божи, да учительи науке ньиове съ таковимъ саблазнителнимъ примѣромъ народъ руководе? Та зашто да се воюе супротъ закона природногъ, кадъ е лудость мислити побѣду над ньим одржати?

Ово е погледъ на природу човека, а кадъ би се грађански животъ и многе околности младогъ удовогъ свештеника у претресъ узеле, могле би га тако оправдати, да не би морао остати дрво одсечено.

Али гди е тай судия, кои би такогъ суда дати могао?

У Риму ће, како новине веле, бити на пролеће саборъ свию епископа римокатолички, а и негди пре две три године бияше тамо такови саборъ, на комъ е „нескверно зачатие богородице“ приповнато и узаконѣно. Римска црква и данасъ често саборе црквене држи и правила цркве свое еднако поправля.

Заръ е источна црква тако савршено установлѣна, да никакви поправки непотребуе? Неби ли и у источномъ комъ Ерусалиму такови скуп свию епископа источно—православни данасъ бити могао?

Тай би текъ судия могао младомъ удовомъ свештенику и другу и трећу, ако му е од потребе супругу дати.

А никаквогъ природниегъ, праведниегъ и умѣстниегъ процеса одъ овогъ нема, кои би предъ тогъ судию изнешенъ бити могао. И Богъ и син божии, и апостолъ Павле, и савъ светъ били би данасъ за то, да се удовъ свештеникъ, као и други човекъ, више пута женити може.

Би л' нешто нашъ славни предстоећи црквено-народни саборъ на оваково што високу пажню свою обратити и к едномъ вселенскомъ сабору целе источне цркве повода дати могао.

Изъ Градишке 29. януара. Дуж границе хрватско-славонске путуе, — и доћи ће у Сремъ, Бачку и Банатъ еданъ Фратар изъ Херцеговине, — и проси за бѣдне, — но не за слободу и крстъ частни воююће и са гладомъ бореће се юнаке, — већъ за Фратрове херцеговачке и ньину мисию, коя ту цѣль има, да Срблѣ у Херцеговини одъ католика назване расколнике у крило спасаваюће католичке вѣре примами. — Докле ће ови помраченяци іоштъ ту цѣль гонити, — и раздоръ међу рођеномъ браћом подпиривати? Докле ће они народность, слободу, и право християнство за любовъ своимъ себичнимъ интересима и предрасудама пренебрегавати, — и турцима найвећа подпора бити? Просияченѣ за фратерску ползу неможе се заиста сад извинити, кад се народ за крст частни, и слободу крвави. —

Крайнѣ е време, да и фратрови едаредъ духъ времена, и праву цѣль свога народа упознаду, и потоме свойски раде на ползу *рода, кои ньи рани и одева.*

Изъ *Далмациe*, у януару 1862. У Србобраву прошле године читасмо два дописа изъ Далмациe, еданъ у бр. 67. а други у бр. 89. подъ П. С. — Оба ова дописа неправедно нападаю на нашегъ госп. епископа и нѣке чланове нашегъ консисториума.

Мучанѣм би прешли ове клевете; но жао нам е што се тако безъ обзира напада на особу нашег обштелюблѣногъ архипастира и на честне люде нашегъ духовногъ суда; зато истини за любавь принуђени смо свѣту показати, да су оно све саме измишльотине надменихъ и занешенихъ, нама познатихъ глава —

Овогъ пута поштедићемо ихъ предъ светом, те нећемо одкривати ньиова дѣла, интриге и лукаве намѣре, по чему би ихъ свѣтъ найлакше познао, и дознао коме яту принадлеже; но задржаћемо се само при ономъ, што е допис. П. С. казао, да докажемо, да су оно пакосна измишленя. —

Одвећъ би дуго било, кадъ би смо обширно излагали све оно, што е наша црква при управи садашнѣгъ нашегъ прелюблѣногъ архиерея добила; за то ће довольно бити, да нѣка само одъ тиехъ споменемо, коя ће имену нѣгову у истории цркве Далматинске вѣчанъ споменъ подигнути. — Онъ е више фондова школскихъ за мушку и женску дѣцу кодъ имућниихъ нашихъ обштина трудом и примѣромъ своимъ предходећи завео; онъ е израдио, да се изъ државне касе плаћа свештенство, да се обновляваю и подижу цркве и домови парохиялни, и конзисториумъ изъ нашегъ тогъ фонда издржава; осимъ тога и новчану помоћъ потребним свештеницима и награду учительима, кои се у наставляню болѣ труде и одликую, сваке године од високогъ намѣстништва исходатайствовао. Онъ е за питомце, кои се за свештенически чинъ преправляю израдио, да о царскомъ трошку пре него ступе у богословию, мали гимназиумъ свршe, те ћемо съ временомъ способни свештеника имати. Он е не давно фондъ за сироте и удовице свештеническе завео, кои добро напредуе.

У насъ е свештенство досадъ регистре и сву преписку съ грађанскимъ властима на талиянском езику, или србски а абецедомъ водити морало; но онъ е у милостивог нашегъ монарха узъ друге іошнѣке повластице нашой цркви дане израдио, да свештенство садъ са кирилицомъ и кореспондира и регистре парохиялне води.

Ми у овакове заслуге, кое се светле као ярко сунце, слободно гледамо, ньима се дивимо и уважавамо ихъ, а дописъ П. С., коме се одъ пакости биона на очи навукла, па неможе у ньи чисто да гледа, него крозъ прсте као ћукъ или слѣпи мишъ, кои болѣ види у мраку, негъ на свѣтломъ даву!!

Али шта ћемо кадъ на жалость кодъ нас има такови люди, коима е повольно само оно, што у ньиовъ интересъ иде; а ако имъ се неда што они и ако е и неправедно, желе и до чега своіом способности доћи нису кадри; онда вичу: неправда, неправда! пропасть рода, погибель цркве!! — Па шта е іошъ горе кодъ оваковихъ люди: они грѣхе свое бацаю на духовну власть Имаю башъ и право, ер съ ньима се одвећъ благо поступа, гледаюћи им и за крупние преступке крозъ прсте. — Ово би се управъ потврдити могло примеромъ о парохии голубићкой и стрмићкой, кое допис. П. С. наводи. Он каже „Голубићъ одъ воскресения“ 1859. г. до воскресения 1860. год. послуживала су три пароха, еданъ капеланъ и іоштъ друга два свештеника, пак е опет народъ безъ службе бивао, а кадъ се биръ дѣлио морали су у зимно доба чакъ у Задаръ 60 миля пута предъ конзисториумъ ићи, да се тамо погоде.“ — Дай да видимо, колико е у овомъ истине.

Кадъ е парохъ голубићки умро, нуђенъ е ђаконъ онмъ парохиомъ, и онъ се е нехтеде примити. У томъ случаю, шта се могло друго чинити, него парохию ону за време найближемъ свештенику предати, као што е и учинѣно. Како е еданъ клирикъ рукоположевъ, опредѣленъ е на администрацию оне порохие попъ Филипъ Тановићъ; па кадъ се и нѣгова стварь свршила и онъ дозволенѣ добио у свое отечество на прву свою парохию поћи, отворенъ е стечай на парохию голубићку, и дана е ономъ, кои е испитъ по пропису добро положио, и кои е заслуга више у цркви стекао, него ли допис. П. С. А што е одъ консисториума, по предлогу првога нѣговога члена усвоено, да се и дѣйствителни пароси, кои нису испитъ пре полагали, кадъ конкурираю на какву парохию, мораю таковоме подложити; то е по нашемъ мнѣнию праведно и врло добро; еръ овимъ начином допастиће свагда найспобниегъ, а свештенство ће се опет наукомъ занимати.

Било е пакъ нѣкихъ, кои су по своемъ високоумию, и осланяюћи се опетъ на заштиту своихъ мецената као у руки држали, да ће и безъ испита морати добити вопросну парохию; те зато су бунили народъ и подговарали, да недае припадаюћи приходъ касаюћемъ се душепопечителю, него да га чуваю за нѣга: но у нади се преварише. Ово су они исти хваставци, кои себе подъ туђимъ именомъ хвале по новинама.

Немиръ између стрмичкогъ пароха и парохияна одма у почетку настояла е духовна власть по дужности своіой утишати, позиваюћи къ себи пароха и шилюћи онамо дистриктуалногъ протопресвитера; па ако се у овомъ ништа успѣло ние, узрокъ су браћа свештеници, кои народъ буне и еданъ другомъ яму копа. —

Што каже допис. П. С. далѣ за катедру катихетическу, не може се одреći, да конкуренти неби могли предавати науку християнску дѣци и простимъ людма, еръ су свештеници; али кад се суди по испиту свачия способность; кадъ се узме у обзиръ, да будући катихетъ предавати има науку християнску не у селской коіой или у нормалной школи, него и у реалной, и малой и великой гимназии у Задру — онда се нечудимо, што ни високо намѣстничество неименова ни едногъ одъ конкурента, кадъ су, као што се уобште говори, никакви испитъ положили, него остави бившемъ катихети, да као суплентъ задржи и далѣ ону катедру.

Т. К.

Одговорни уредникъ и издаватель Петаръ Пинковић.

= Изъ *Будве* 1. януара. Смртъ нашегъ светог патриярха, силно е поразила сваку србску душу, у овимъ краевима. Овдашня наша православна обштина, свойски се потрудила, да се велезаслужномъ мужу свечани парастосъ држи. Лицемъ на бадньиданъ, 24. пр. м. декем. свршила се кодъ нас та жалостна светковина. Усреди цркве пристойни катафалкъ намѣштенъ бяше, за когъ се ништа пожалило ние, да уреданъ буде. Мѣстни нашъ г. парохъ ние пропустио, говорити важно слово, у ком е найпре смрт покойникову оплакао и нѣгове многобройне заслуге похвалио, коима е цркви нашой и православномъ Србству у Аустрии живеѣем користанъ био; а после е повео рѣчь о томе, колико намъ е исти патриярхъ добра учинио, кадъ е на велику срећу нашу далматинскомъ диецезом управляо. Богъ ће дати, да што пре достойни мужъ нѣгово мѣсто заступи кои би по примѣру свога предшественика у користь цркве и народа радио.

♁ *Будва* 15. януара. Будући е ово прва година, одкако е међу нама србска школа заведена, зато смо настояли, да нашегъ народногъ просветителя што е болѣ могуће прославимо. Сви овдашньи грађани наше православне вѣре, чекаше пред црквомъ, докле е свештеникъ изъ цркве изишао, одкуда смо сви заедно у станъ школски дошли. По свршетку водице, говорио е учитель слово, у ком е доказивао, да овакве свечаности премного помажу свакоме народу а особито нашемъ, кои е, што се образованости тиче, текъ у колевки а савремено присуствующимъ родительима вруће препоручио, да заведеной школи колико пре стални темель положе. Затимъ су дѣчица врло красно пѣвала: О србска млада невина чеда и т. д. пѣсму из низа драгоцѣногъ бисера, кою е нашъ врли пѣсник г. Сундечићъ саставио. Многима одъ присуствующи текле су сузе одъ радости, особито се народу допало, кадъ су многобройни ученици на рѣчи учителѣве: Живили приложници и добротвори ове школе" у три пута: Живили одговарала.

Овимъ се свршила свечаность нашемъ народномъ патрону, у жельи и надежди, да до године іошъ већомъ радошћу прославимо данъ нашег просвѣтителя. —

Мило намъ е яко, што можемо явити приятельима наше школе, да су и наша браћа римляни свою дѣцу кодъ нашегъ учителя слати почели, зашто увиђаю да у оной другой, за кою смо пре у овоме листу писали каква е, само време губе и кваре се. Досада су трое римске дѣце нашу школу сваки данъ походити почели. Надамо се, да ће и други овима слѣдовати. Изузевши науку християнску, кою имъ може ньиховъ мѣстни свештеникъ и катихета предавати, свему другомъ може их учитель еднако као и нашу православну дѣцу учити.

* Изъ *Пашировића* 22. януара. Село Кринце и Сеоце, коя су своевольно предаласе Князу црногорскомъ, садъ су у опасности.

Силна турска войска, броемъ до дванаест иляда приближила се овимъ селима и биће досада поклала ову невольну браћу нашу, ако имъ храбри црногорци у помоћ непритекоше. Овди се глас разнио, да имъ е сва црничка наия у помоћь пошла съ топовима и осталимъ припремама, и да су се већъ ударили, но то ние извѣстно, али ест вѣроятно, зашто ево неколико дана, да мало али нимало Црничана у приморе слази; истинито е дакле да су нѣгђе у великоме послу. а есу ли башъ у Сеоца скоро ћемо чути.

Црничка е Наия врло малена, према толике силне войске, али опетъ съ Божиомъ помоћи кадра е ова шака храбри витезова турчину доста яда задати, па и савладати га, као што се више пута догодило. —

= *Са границе босанске* 30 януара. — У Босной све горе и горе бива, — и све што су ядни жительи ове несретне землѣ досадъ бѣде и неволѣ поднели, превазилази садашнѣ нечувено станѣ ньиово, кое нигда горе ние бити могло. Силни порези и данци, кои се никако подмирити немогу, неситост ага, бегова и спахия, — отиманѣ, глобе и зулуми субаша, пандура, и насилни Турака, — издржаванѣ войске Омер-пашине са раномъ и коморама, тако су Босну изнуриле, да се описати неможе. Прекомѣрна сиротиня сваку меру прелази, — а притомъ нигде изгледа нема да се што зарадити може. То и незгодне прећашнѣ године произвеле су найвећу оскудицу у рани, — и гладь у многима предѣлима. Помоћи ни одкуда! Бѣдна рая умире већъ одъ глади, а Турци све еднако безъ обзира на ово чемерно станѣ, ишту пореза, рану, конѣ и масло за войску Омер-пашину. Сирота рая као и бѣдна фукара турска проклиню Омер-Пашу и нѣгову войску, коя е Босну до овога жалостногъ станя довела. Сви веле, да е земанъ дошао, да други судия у Босной, као негда у Србии, настане. —

Омер-паша скупля све свое силе да Херцеговце покори или утамани. Већъ и силни арнаути у Мостаръ одоше. Говори се да ће Омер-паша пре пролећа или побѣдити — или изъ Херцеговине отићи. Изъ Мостара гласови стижу, да е Омер-паша болестанъ одъ тешка еда и укора, кога изъ Стамбола добива.

М. Са *херцеговачке границе* 27. януара, Докле намъ овде бияше вредни консулъ Г. Хекардъ, дотле напредоваху Срби противъ Турака у Херцеговини, еръ исти свѣтоваше братски, и право приятельски; Али текъ онъ оде, осташе Срби без доброгъ приятеля, а Турци отеше махъ и пођоше, немилостиво Шумска села робити, палити, и што годъ люскогъ затекоше подъ саблю окренуше; такођеръ 24. овога оплячкаше два села Бобовиште, и Заграданѣ 1. сатъ далеко одъ границе аустриске, изъ исти села оћераше 150. герла и то коня и волова, 1800. ситне марве, и у првомъ затекавши Николу Перовића, кои одъ свое превелике старости немогаше побѣћи, осиекоше му главу, и побише е на манастиръ Дужи. —

Ядни Шумняци надаюћи се іошъ одъ Лучина дне Церногорцима борише се ньи шака против 12. баталиона, и іошъ толико башибозука, павъ данас сва нада изльина; Омеръ Паша незнавши снагу Херцеговаца бояше се на исте нападати, обећаваше исти Сербима све што су сами желили, и за цѣло би извршио (па ако би послѣ опетъ по своіой жельи таманио.) Али одъ како му се врну натраг са Цетиня нѣговъ посланик (по коме е посло г. Мирку Петровићу оцу князову златни колачъ) побиесни како Рисъ и почне палити вѣшати и свакояко приетити, будући залуду фалѣни Мирко одкрие снагу и намѣру Херцеговаца те ядни ускоци сада биеже у Аустрию, а окружни капетанъ г. Паво Решетаръ, све зове и дозивлѣ у Дубровникъ поглаваре србске херцеговачке, за да се ратъ сврши, и да богме нису Ниемци будале; намиера е ньиова да свакогъ Србина, кои изъ Шуме дође у Дубровникъ, а за оружие добаръ, хоће да ихъ на островъ Корѣулу пошлю, то ова политика Турцима е велика помоћь. Несрећа србска да е у Дубровнику г. Петковићъ за конзула рускога, кои нимало не брине се за Херцеговце.

Али ми Херцеговци Срби уздамо се у Бога и у србскога кнеза *Михаила*, особито у г. Илию *Гарашанина* и у народъ србски, да ће све поћи за рукомъ. *)

*) Може бити да нашъ дописник догађае у Херцеговини и Црной Гори туѣимъ очима гледи. Ер ние могуће вѣровати, да су Французи нашой браћи већи приятельи одъ Руса. А и за Црну Гору пролеће ће найбольи доказъ дати, шта іой већма на срдцу лежи, срећа свое браће, или свога вечитогъ душманина? Само се по себи разумева, да е Србия позвана, да у ослобоѣеню подярмлѣног и угнѣтеног християнства главну ролу игра.

У.)

† *Букарештъ*, 25. януаръ. Наше желѣ испунише се. Влашка и Молдавия споише се у едну засадъ кнежевину романску, коя се по речма кнеза Кузе никада више неће разделити. Гласъ, да намъ кнезъ Михаило ово сединенѣ преко особитог посланика честита, прошао е као електрична сила крозъ све кругове и свуда е приятно дѣйствовао; почем се у томъ кораку србске владе увиђа готовость и желя ону свезу приятельства утврдити, коя е обема кнежевинама при решаваню источногъ питаня одъ преке нужде. — Немойте држати, да наша влада велики процес, кои турском царству предстои, мисли са скрштенимъ рукама гледати; она е већъ сад много одважние и смелие почела упуштати се у дискусию државоправногъ одношеня, кое између нѣ и порте постои.

Трговачки уговор, кои е између Аустрие и Турске постояо, и кои ове силе наново желе утврдити, дао е нашой влади повода, да е она противу тога протестовала, — и искала, да порта са Романиомъ има уговарати и споразумети се, у колико се романскихъ интереса тиче. На тай се протест истина Турска за садъ неће да обзире, али и Романия се тако исто чини свакомъ турскомъ протесту невешта, и чини свой посао. Овакимъ поступанѣмъ колизия е између Романие и Порте неизбежна; а по свакой прилици да ће и Србия у то исто положенѣ према порти пре или после морати доћи.

Желити би било, да обе ове кнежевине у погледу претресаня уговора, кои између ньи и порте постое, узаймно и споразумно раде.

Іоштъ покойни кнезъ Милошъ гледао е, да са Влашкомъ и Молдавиомъ у тешню свезу дође, и на тай е конацъ у Влашкой имао свога агента; да кнезъ Михаило не мисли стазе свога отца оставити, сведочи посланство г. Магазиновића, кога ће осим честитаня можебити други много важнии задатакъ бити, задатакъ: да се са кнезомъ Кузомъ договори, како се одяко сузерени према своме сувену имаю понашати.

Троедна Кралѣвина.

Дописникъ „Бошт." явля, да е хрваско-славонска дворска канцелария све жупание позвала, да изъ свое средине лица предложе, коя би се имала наименовати кодъ дворске канцеларие, септемвиралке и баналне табле и хрв.-славонскогъ намѣстничства у Загребу. На тай се конацъ у Срему подъ предсѣдничствомъ врховногъ жупана г. Кушевића сѣдница држала и слѣдующа сугоспода у предлогъ дошла: 1. подж. Др. Ј. Субботићъ, присѣд. баналне табле Др. Л, Радивоевићъ, окружни капетанъ Павле Петровићъ и двор. саветникъ Јосифъ Житваи за дворску канцеларию и септ. таблу; — за баналну таблу: подж. Јованъ Живковићъ и вел. фишкалъ Алоисъ Маршо као референти и приседательи.

АУСТРИЯ.

Бечъ. У садашнѣмъ државномъ савету претреса се питанѣ о држаню будућегъ найвишегъ суда за хрватску и Славонию. Но колко поуздано знамо, исти државни саветъ, у своіой претежной већини, нема волѣ, да желю хрватскогъ народа, коя е у томъ смислу одъ хрватско-славонске дворске канцеларие била подпомагана, изпуни.

Садъ се башъ, као што се говори, ердельски дворски канцеларъ, графъ Надажди, здраво заузео, да се столица найвише судейске инштанцие за Ердель у Бечъ пренесе.

Бечъ 2. фебр. По гласовима изъ Венеции здравлѣ Нѣногъ величества Царице тако се повратило, да се немамо више ништа бринути. Она се сваки данъ по двапутъ вози у чамцу, праћена одъ кронпринца Рудолфа и принце Гизеле, а може бити да ће се скоро на пароброду и кудъ далье извести.

Нѣгово се величество Царъ о ускрсу очекуе у венеции, и онда ће се уедно са Царицомъ и децомъ у Бечъ, управо у Лаксенбургъ, повратити.

СТРАНЕ ЗЕМЛѢ.

Србия.

Београдъ, 29. ян. Биће вамъ познато, да кньажевско србско управительство око тогъ ради, да се изуветно станѣ туѣихъ у Србіи живећих пода-

ника, кое се већъ више сносити неможе, укине, и да се они србской јурисдикции подчине. Што овай изузетакъ у осталомъ истоку, т. е. у провинциjама, кое су непосредной турской влади подчинѣне, постои дае се подпуно извинити, гледећи на покварену и корану сходну едностраностъ турскихъ судия; алъ се у Србии, као християнской и европски уређеной држави немогу употребити уговори и капитулациие, кое су у томъ обзиру између порте и европски држава учинѣне, и зато се председатель министарства, Гарашанинъ, за странимъ конзулима о томъ договара, да се сви туђинци суду ове землѣ, коя ихъ рани, подчине. Заступници Француске и Прайске владе у томъ се са Гарашаниномъ слажу, а нису ни руски ни италиjански противни; само австриски и енглески консулати оће у той точки да остану и своiой турско приятельской политики верни и дослѣдни и желе, да Србия све оне уговоре, кои су iошъ пре ослобођеня Србие међу Портомъ и Австриомъ учинѣни, алъ кои по Християне наравно нису добри, изпуни и надблюдава. — Iошъ едну врло повольну вестъ изъ Цариграда. Порта е мирна у обзиру србскихъ намера, дочимъ е добила изясненье одъ србскихъ агента, као одговоръ на познату протестацию отоманске владе, кою е ова противъ последнихъ скупштинскихъ уговора на силе дала, Надати се, да ће се ова разпра, коiои е манѣ порта дала повода, неголи нѣни приятельи, за насъ повольно свршити. (О. у. В.)

Босна и Херцеговина.

Дубровникъ 25. януар. Помиренѣ између Луке Вукаловића и кнеза црногорскогъ чини се да ни е дуго траяло. По найновиимъ гласовима Лука е кодъ кнеза наново у немилость пао и услѣд тога каже се, да е место Сверцингу изабрао, гди ће одяко са целомъ своiомъ породицомъ живити. Веле, да е неки Мияило Спаићъ на нѣгово место определѣнъ. У исто време писма стижу изъ Албание, коя противно доказую съ тимъ додаткомъ, да су сви гласови, кои су се у найновие време о Луки Вукаловићу разнели, сасвимъ неосновани и измишлѣни. Скоримъ ћемо се найболѣ о томе известити, колико су они основани или неосновани. Єръ већъ се потврђуе гласъ, да црногорска влада дуго не ће очекивати, него да ће се са свима своимъ силама са Херцеговцима сложити. У Црной Гори влада садъ само едно мнѣние, а то е: „Мора се Херцеговцима помоћи“; томъ е мисли и сам кнезъ одушевлѣнъ, и садъ се пита само, под каквимъ именомъ да се ратъ Порти обяви. — 20. януар. дошле су млоге чете Црногораца у Грахово, предвођени од попа Кусалића. Тай исти данъ ушли су у Зубацъ попъ Матановићъ и попъ Мия са 12. перяника, да виде, колика е неприятельска сила кодъ Поглице, и да нуждну марву набаве за Црногорце кои за ньима долазе. 18—огъ януар. запалише Турци више кућа у християнскомъ селу Орашю. Са албанеске стране већъ су Турци Црногорску границу повредили, и неколико Црногораца убили. Дервишъ Паша стои са више корпуса кодъ Поглице, гди се на вратъ на нос утврђуе. — Єданъ овдашньи грађанинъ, кои одъ Турске владе више хиляда форинти за продану рану има примити, пошто е више месеци у Мостару на свое новце изчекивао, сад се съ празднимъ рукама натрагъ вратио. Он преповеда, да су све турске касе празне, и да се у войсци Омеровой чете налазе, кое од осам месеци не видише свое плате.

(Ванд.)

Съ *црногорске границе* 20. ян. Као што вамъ е брзоявно явлѣно, Омеръ-Паша е наново кушао срећу, не би ли Херцеговце лепим средствима покорио. Онъ е прокламацию изъ Мостара од 10. дек. пр. г. на Шумляне, Поповляне, Зубчане, Пивляне и Баняне издао, у коiой имъ све опрашта, и златна брда обећава, али онъ нити е досадъ свою речь држао, нити ће е одяко држати. Онъ мисли, да су већъ досадъ одъ нѣга неброено пута преварени Християни iоштъ и садъ лакоумни, и да ће му се они на милость и немилость предати. Овако лаковерни ни су већ више християни, и Омеръ ће се скоримъ уверити, да су сва нѣгова кушаня и обећаваня узалудна. И већ се чуе, да су се Шумляни, Бобанци, Третичанци и Поповляни, кои су се пре некогъ времена побунили, кодъ куће саветовали и Омеру одговорили, да они више не верую нѣговимъ обећаньма него онима, коя съ мачемъ у руци освое.

Одговор на прокламацию, кои е архимандритъ Нићифоръ Дучићъ Омеръ-Паши послао, врло е одважанъ и енергичанъ, и неће найприятние на старог Сердара Екрема дѣйствовати, почемъ се у нѣму каже, да га християни са оружиемъ у руци чекаю, да златну и свету слободу или извоюю, или за ню умру.

Ратоборна сила Херцеговаца преко зиме се iоштъ већма консолидирала и организирала. За основъ узели су црногорску систему обране, и чете на милитарию и гарду поделили. Чете имаю свое десетчаре, стотинаше, капетане, кои сви подъ еднимъ командантомъ стое, тако да се свагда нека племена као оделити корпсъ сматрати могу. И пушке нове са баiонетомъ, кое су од турака у различним боевима отели, међу гардистама су садъ поделили, да би у нужди и съ баiонетомъ на Турке нападали. Политична организация сасвим е црногорска, и херцеговачка жандармерия, коя е садъ у животъ ступила, тако исто, као и црногорска, зове се перяничка.

Говори се, да су Турци изъ Никшића и Колашина депутацию кнезу црногорскомъ послали, да га моли, да имъ заведе праведне судове и политично устроенѣ, као што е то у Црной Гори. Они хоће и порез да плаћаю, и моле за табакъ порезни, само ако се одъ турске деспотске системе а именито одъ Османлия изъ Цариграда опросте.

Мало по мало починѣ се већъ и код Србаля турске вере народна свесть будити, коя тимъ живля постае, што су се уверили, да слободни Црногорци у своiой земльи турчина тако исто поштую, као и православног. И римокатолици херцеговачки увиђаю, да поглавари побунѣнихъ не праве разлике између римокатолика и православни, да они свакога братински примаю, кои се за ослобођенѣ домовине свое и за славенску народность оружия латио.

Пролеће се нестрпльиво очекуе, єръ ће се тада бой по свой прилици съ новимъ силама започети, кадъ ће се моћи што одсудние свршити, него сада, кадъ е строга зима свима операциjама у еданпутъ край учинила.

(О, и. В.)

Италия.

Изъ *Турина* одъ 2. о. м. телеграфира се: приликомъ интерпелациие о *утврђеню Анконе* доказуе Биксио и Персано, да е нуждно пожурити се са тимъ утврђиванѣмъ; єръ у случаю рата Анкона би правила базисъ войничкихъ операция.

Туринъ 31. ян. *Демонстрациие* непрестано траю. Пре е у Ђенови народъ викао: да живи Римъ, престолни градъ краля Виктора Емануила. Садъ се и у Милану народъ починѣ явно *прошиву папе* показивати. Ова е демонстрация одъ свию другихъ и по томе знатна, што се сама *муниципия*, коя одъ владе нимало не зависи, на чело тогъ покрета ставила. Познато ће бити читательима, да е кардиналъ Антонели францускомъ посланику Лавалету у ноти явио, да е *народъ италиjански* папи оданъ. Садъ хоће самъ народъ безъ уплива владиногъ хоће да докаже, да онъ папу неће за мирска свога поглавара да има. На ту цѣль хилядама се подписую, у самомъ Риму, веле, да су већъ преко 40.000 подписани. У Милану по свима кафанама, касинама и друштвама купе се подписи, кои ће се доцние званично обявити. Влада се због овихъ демонстрация налази у найвећой неприлици, а не сме имъ на путъ стаяти, да не би популарность изгубила. (Овима демонстрациjама сазрева римско, а и венециjанско питанѣ, и никоме не иду оне тако у рачунъ, као Виктору Емануилу, и цару Наполеону. У.).

(*Кошутъ*) „Ш. Ц.“ явля изъ поузданогъ извора, да е Кошутъ, кои близу Милана живи, пре неколико дана одъ Рикасолиа хитно у Туринъ позванъ, и да е заиста тамо отишао.

Берлинъ 3. февр. Данашнѣ „Прайзише Цайтунгъ“ являю, да е юче една Прайска равногласна нота аустрии и осталимъ немачкимъ дворовима кои су нузъ ню пристали, предана. Међу осталим и ово стои у ноти: Будући се Аустрия осећа позвана, са гледишта обштегъ интереса немачкогъ и позитивногъ права противъ прайскогъ свађаня протестирати, то прайска влада неће да таи, да овака протестация нит темельногъ повода нити права има.

Далѣ вели, да овай коракъ тако мало одговара карактеру договараня, да се она (влада) неможе упустити у расчленяванѣ они противни мисли, кое су у аустриской ноти изложене. Што се тиче савестногъ испуняваня савезничких дужности, заступаня чисти немачки интереса, у томъ озбильномъ труду, да основанимъ народнимъ захтеваньма праведна буде, ньима кодъ остали савезнички правительства важность набави — у том прайска влада ни едномъ савезнику не уступа.

Кадъ би се ове при краю ноте изложене мисли о реформи, по коима би се за цео савез устав са дѣлателномъ ексекутивномъ силомъ установио, оствариле, и изъ коихъ тежня за дальомъ политичномъ консолидациомъ са изваннемачкимъ областима проистиче, као што се у аустриской депеши одъ 5. нов. већъ видило: онда би влада у том већу опасность за обдржаванѣ савеза видла, него у назначенимъ реформама прайске депеше одъ 20. децембра.

Влада ни изъ далека не мислећи да противъ изясненя мнѣния протестира, држи на противъ, да треба опредѣлено образоване предлоге реформе очекивати. За садъ се влади чини, да нема сумнѣ, да се ова реформа по предлежећимъ назначаима у животъ привести може; будући да оне нѣномъ гледишту нимало неодговараю, то она држи, да ние саветно у тако се саветованѣ упуштати.

У Вуковару држаће се главна скупштина срѣмске жупание 12. (24.) т. г.

Г. Станиславъ Поповићъ, бележник у Ади дао е на херцеговачке Србле 2 фор, а г. И. К. А. М. К. 10 фор. а. вр. коима се у име страдаюће и обште помоћи требуюће браће у Херцеговини одъ стране овогъ уредничества найусрдние захвалюе.

ТРГОВИНА.

Бечъ 5. февр. На данашньи марвени вашаръ дотерано е 2814 волова; цена е била 27—30 фор. цента.

Бечъ 3. февр. Ране е продано 20.000 мер. Пшеница е продавана по 6 ф. 10 н. — У визелбургу банатска пшеница скочила е у 10 кр.

Лутрия

Будимска. . . . . 36. 48. 57. 7. 39.

ОГЛАСИ.

Брой 16.

Стечай.

Србска православна обштина у Новомъ Саду треба ђакона за алмашку цркву.

Плаћа годишньа е 210 ф. а, вр, и штоларни приходъ, а за то обштина захтева одправлянѣ дужности ђаконске у цркви.

Богослови свршени, кои желе исто звание добити, нека управе свою молбеницу снабдевну са нуждним сведочбама на горереченy обштину.

При избору узеће се у обзиръ особито они кои се лично обштини представе и приликомъ службе божие покажу вештину у пояню.

Рокъ стечаю отворен е до благовести. По заключеню обштине држане у Новомъ Саду 27. януара 1862.

Георгiи Стойковићъ,
црквени інспекторъ.

10—1—1

ОБЯВА.

Являмъ поштованомъ публикуму, да е друга свезка „Домишляна“ већъ штампана; и то даем на знанѣ, да ће се прва свеска подруги путъ одма штампати, и ко желе 4 свеске имати, нека ми у Руму 50 новч. пошлѣ.

Светозаръ Стоядиновићъ.

Одговорни Уредникъ и издаватель Петаръ Нинковићъ

Епископска печатня